

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Катерина Климова, Чупріна Олена

У статті проаналізовано низку проблем, з якими стикаються класоводи під час реалізації компетентнісного підходу до навчання засобами мультимедійних технологій. Окреслено шляхи та перспективи використання зазначених технологій в умовах модернізації системи освіти в Україні.

Ключові слова: *компетенція, мультимедійні технології, шляхи використання мультимедіа, сучасний урок.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із напрямків модернізації освіти в Україні є інтенсивне використання особистісно-зорієнтованого і компетентнісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти [1, с. 2]. Вітчизняними педагогами з'ясовано зміст понять *компетентність* і *компетенція* (О. Савченко, М. Вашуленко, Н. Бібик, Л. Мацько, О. Горошкіна, Н. Голуб, С. Караман, О. Кучерук, К. Климова та ін.). *Компетенція* – знання та уміння, що характеризують здатність учня виконувати, розуміти, відображати та пізнавати те, що вимагає освітньо-кваліфікаційна характеристика [2, с. 24]. Під компетенцією розуміють здатність реалізації знань і вмінь у конкретній ситуації, кваліфікаційну характеристику індивіда, взяту в момент його включення в діяльність. Однією з основних проблем компетентнісного підходу є створення загальноприйнятої методики формування ключових компетентностей (уміння вчитися, інформаційно-комунікаційної, загальнокультурної, громадянської, здоров'язбережувальної, соціальної компетенцій) та визначення адекватних засобів їх реалізації [1, с. 3]. Окреслений підхід вимагає змін у навчальному процесі, оскільки формування компетентностей передбачає створення певних навчальних ситуацій, які можуть бути реалізовані в спеціальному навчальному середовищі. Це дозволяє вчителю моделювати і здійснювати ефективний контроль за навчальною діяльністю. Зазначену проблему можна вирішити, використовуючи сучасні мультимедіа-технології як найбільш ефективний і багатофункціональний засіб, який інтегрує в собі потужні розподілені освітні ресурси. Інтерактивні технології на основі мультимедіа відображають принципово нові методичні підходи як у початковій освіті, так і в системі загальної освіти в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Проблемам ефективного застосування мультимедійних

технологій в освіті присвячено чимало теоретичних та експериментальних праць вітчизняних і зарубіжних науковців. Проблеми вивчення загальних теорій використання мультимедіа в освіті у своїх дослідженнях розглядали В. Агеєв, В. Безпалько, В. Биков, А. Васюра, Б. Гершунский, А. Єршов, П. Жданович, К. Кастро, Г. Кедрович, Г. Клейман, К. Колін, Р. Осипа, П. Піндера, Н. Роберт, С. Свириденко, Р. Селезньова, Т. Сергеева. Розробці методичних основ проектування, створення та використання мультимедійних навчальних програм та мультимедійних навчальних комплексів присвячено праці Г. Асвацатурова, Т. Бабенко, І. Беліцина, Н. Клевцової, В. Підгорної, О. Пінчук, Т. Піскунової, Т. Саливон, О. Скалій та ін. Це свідчить про постійний інтерес теоретиків та педагогів-практиків до пошуку шляхів ефективного використання вищезазначених технологій як засобу розвитку пізнавальної активності учнів та пошуку найефективніших шляхів використання мультимедіа як у початковій школі, так і в сучасній освіті в цілому.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завдання цієї статті – підкреслити значення використання мультимедіа у шкільній освіті в умовах компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням здобутих наукових результатів. На початку XXI століття школи в Україні вже мають достатньо високий рівень комп'ютеризації як у містах, так і в селах. Цілком очевидно, що урок, проведений за допомогою мультимедійного проектора, електронної дошки або комп'ютера, має якісні переваги над традиційно проведеним заняттям. Шкільна освіта спрямована на розвиток людини сучасного інформаційного суспільства.

Проаналізувавши наукові джерела у площині використання мультимедійних технологій у школі та беручи до уваги результати опитування вчителів початкових класів Житомирщини (58 респондентів), виокремимо низку проблем:

- у процесі використання мультимедіа, як правило, не враховуються персоніфіковані стилі навчання, тобто індивідуалізація навчання на основі використання мультимедіа відбувається лише за умови збігу пізнавального стилю автора мультимедіа-програм зі стилем користувача;
- у школі не завжди враховуються комунікативні чи соціально-пізнавальні аспекти навчання. Введення графіки, відеозображень і аудіоінформації не вирішує проблем забезпечення ефективної комунікації, що має істотний емоційний та мотиваційний вплив на учня;
- введення різних типів медіа-впливу (з-поміж яких звук, графіка, відео, анімація) не завжди вирішує проблему покращення сприйняття, розуміння і запам'ятовування дітьми інформації;
- констатовано непідготовленість багатьох учителів до ефективного та цілеспрямованого використання мультимедіа в освіті внаслідок низької мультимедіа-грамотності (уміння здійснювати обґрунтований вибір мультимедіа-засобів для реалізації педагогічних цілей, знання можливостей і сучасних тенденцій розвитку мультимедіа, володіння спеціальними засобами розробки мультимедіа навчального призначення);

- актуальною є проблема відторгнення наявних програм і ресурсів, яке відбувається з причин невідповідності мультимедіа-програм реальному освітньому процесу;
- недостатньою є методична підготовка класоводів до використання мультимедіа як відносно нового дидактичного засобу в традиційних системах навчання.

Очевидно, що окреслені проблеми актуальні для всіх учителів, що працюють в умовах інформатизації освіти.

Про потужний дидактичний потенціал мультимедійних засобів навчання, які використовуються на уроках української мови в початковій школі, свідчать такі явища, як:

- зростання у молодших школярів мотивації до навчання;
- активізація навчальної діяльності учнів, посилення їх ролі як суб'єкта навчання діяльності (можливість обирати послідовність вивчення матеріалу, визначення міри і характеру допомоги та ін.);
- індивідуалізація процесу навчання, використання основних і допоміжних навчальних впливів, розширення сфери самостійної діяльності школярів;
- урізноманітнення форм подання інформації;
- урізноманітнення типів навчальних завдань;
- створення навчального середовища, яке забезпечує «занурення» учня в уявний світ, у певні соціальні ситуації;
- постійне застосування ігрових прийомів навчання;
- забезпечення негайного зворотнього зв'язку, можливість рефлексії;
- можливість відтворення фрагмента навчальної діяльності.

Найбільш доцільною методикою використання мультимедіа-технологій з огляду на формування в учнів ключових компетенцій, на нашу думку, є активні методи навчання.

Мультимедійні засоби реалізації активних методів навчальної діяльності поділяють на такі *види*:

- мультимедійні методичні вказівки (електронні довідники, тренажери);
- гіпертекстові мультимедійні засоби;
- засоби і компоненти створення мультимедіа;
- мультимедійні засоби лінійного та нелінійного подання навчальних матеріалів (електронні енциклопедії, електронні підручники) [3].

Сучасний урок – це поєднання традиційних та нових інформаційних засобів, які передбачають використання теле- та радіомовлення, періодики, інформаційних ресурсів, мережі Інтернет тощо. Це залучення додаткового матеріалу, диференційованого для різних категорій учнів з різним рівнем підготовки.

У практиці сучасної початкової школи поширеними є два *шляхи* використання мультимедійних технологій:

- використання спеціальних видів навчальної електронної продукції, навчальних програм, у яких передбачено матеріали для різних видів навчальної діяльності, а також запропоновано методику їхнього застосування («Сорока Білобока», «Атлантик рекордс», «Вундеркінд з пелюшок», «Нова школа», «Основа», «Професор Карапуз», «Ранок», «СмітStudyBuddy» та інші);

- самостійний відбір окремого матеріалу щодо конкретних цілей навчання, створення мультимедійних додатків (мультимедіа-презентацій, мультимедіа-видань за допомогою програм UVScreenCamera, Free Video Dub, Avidemux, Aurora Media Workshop 3.4.42 та ін.) [4 с. 21].

Зауважимо, що введення мультимедійних засобів в освітню діяльність учителя не слід розуміти лише як технічну підготовку, інструктаж щодо правил для користувача. Йдеться не просто про проблему навчання педагогів комп'ютерних технологій, а й про комплексну науково-педагогічну, соціальну та організаційну проблему, від вирішення якої залежить інтелектуальний потенціал майбутнього покоління.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Впровадження компетентнісного підходу в практику початкової освіти може бути більш ефективним, якщо у майбутніх учителів будуть сформовані теоретичні знання про можливості мультимедіа-технологій та про методику формування на їхній основі ситуацій, у яких учень зможе відпрацьовувати навички діяльності, окреслені компетенцією. При цьому найбільшу ефективність матимуть індивідуально-орієнтовані розробки і технології, що містять у собі мультимедіа-програми, адаптовані до індивідуального освітнього стилю і потреб навчання; передбачають активізацію ролі учнів в освітніх процесах за рахунок багатофункціональності та різноманіття використаних мультимедіа.

Наукові джерела та досвід учителів-новаторів свідчить про те, що школярі мають високий рівень готовності (мотиваційний, пізнавальний, емоційно-вольовий), а вчителі мають чітко сформовані потреби і об'єктивні можливості для використання мультимедіа у навчальному середовищі. Проблема раціональної побудови методичної системи навчання з використанням мультимедіа є перспективною, а її вирішення дозволяє забезпечити навчання учнів початкової школи універсальними засобами для формування ключових компетенцій.

Література

1. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>. Дата звернення : 22. 06. 2017.

2. Климова К. Я. Теорія і практика формування мовно-комунікативної професійної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: Монографія / К. Я. Климова. – Житомир : ПП «Рута», 2010. – 560 с.

3. Науменко Г. Г., Науменко О. М. Підготовка вчителя в умовах застосування ІКТ // Комп'ютер у школі та сім'ї / Г. Г. Науменко, О. М. Науменко. – 2008. – № 8. – С. 6–10.

4. Шишка І. В. Використання мультимедійних засобів навчання на уроках в початкових класах : Посібник / І. В. Шишка – Шевченкове, 2013. – 250 с.
Електронний ресурс. Режим доступу : www.yrok.net.ua/_ld/21/2182.doc. Дата звернення : 22. 06. 2017.